

Παναγιώτης Μαυροειδής

Δεν χρειάζονται ηχηρές περιγραφές για να αποδοθεί η **κρίσιμότητα της περιόδου**. Έκδηλες οι δυσκολίες αγωνιστικής ανάταξης και αντεπίθεσης των εργαζομένων για την ανατροπή της αντεργατικής λαίλαπας, αλλά και της υπερ-αντιδραστικής στροφής που την περιβάλλει και την στηρίζει στο σύνολο των κοινωνικών σχέσεων.

Αλλά, γιατί να μιλάμε ουδέτερα και όχι ουσιαστικά και με το **χρώμα** που πρέπει; Μας δυναστεύει μήπως σήμερα η καταθλιπτική εικόνα ενός εύπιστου λαού που σε ποσοστό 80-85% στηρίζει ΝΔ και ΠΑΣΟΚ εναλλάξ; Κάθε άλλο.

Αντίθετα, δρέπουμε τις **συνέπειες της επικράτησης της λογικής της ανάθεσης, της εκλογικής αναμονής και του "ώριμου φρούτου"**. Μια λογική που το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης την καλλιέργησε και την αναπαράγει διαρκώς. Βολεύεται με αυτό τον τρόπο να υπεκφεύγει της ανάγκης των εργατικών και λαϊκών αγώνων εδώ και τώρα, με **μαχητική και ανένδοτη μορφή** (για παράδειγμα με αφορμή τον ΕΝΦΙΑ), **για το γενικό ξεσηκωμό και την ανατροπή της κυβέρνησης**. Αλλά και γιατί, έτσι, θεωρούν πως μια κοινωνία μειωμένων προσδοκιών και απαιτήσεων, αύριο, σε μια προοπτική "κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ με όποιον κάτσει", θα ασκεί λιγότερες πιέσεις και θα αφήνει περιθώριο δράσης στους πάνω.

Κάποια στιγμή θα εκτιμήσει ο ίδιος ο ΣΥΡΙΖΑ αν θα πέσει και τότε και ο ίδιος μέσα στην μαύρη τρύπα που έχει ανοίξει.

Το ζητούμενο ωστόσο, δεν είναι η ζημιά ή η εκλογική μακροήμερευση ή επιβίωση του ενός ή του άλλου κομματικού σχηματισμού, αλλά **πως θα σταματήσει ο κοινωνικός κανιβαλισμός**. Πως θα βρει βηματισμό ο κόσμος των ανέργων, των φτωχών, των κολασμένων.

Μαχόμενη στάση, κριτική και αυτοκριτική

Το ερώτημα τούτο πρέπει να “δίνει κέντρο” στους προβληματισμούς που υπάρχουν και στην ίδια την αντικαπιταλιστική αριστερά.

Το ζητούμενο σήμερα, είναι η συμβολή κάθε ζωντανής δύναμης της αριστεράς και ειδικά της επαναστατικής, σε μια **μαχόμενη στάση** του εργατικού και λαϊκού κινήματος.

Φυσικά, όταν οι αδυναμίες ξεχειλίζουν από παντού, αυτή η στάση για να κατακτηθεί, απαιτείται, για άλλη μια φορά, να ενεργοποιηθούν τα **όπλα της μαχόμενης κριτικής και αυτοκριτικής**. Μόνο έτσι δεν θα λειτουργούν ως μετάθεση ευθυνών και άλλοθι αναχώρησης.

Η συζήτηση που πρέπει να κάνουμε θα πρέπει να έχει βαθύ **πολιτικό περιεχόμενο**, ματιά στον ανοιχτό ορίζοντα, μέτωπο στον ταξικό αντίπαλο, ασυμβίβαστη στάση στις συνήθειες και λάθη που μας καθηλώνουν. Με αυτή την έννοια, δε μπορεί να είναι συζήτηση κομματικών μικρο-διαγκωνισμών, οργανωτικών ομαδοποιήσεων, συσπειρώσεων, μικρο-συσπειρώσεων και αντι-συσπειρώσεων, μετώπων και υπο-μετώπων έναντι αλλήλων, σε ένα ατέλειωτο σπινάκι υποδείξεων ή/και αναθεμάτων. Γνωστές παθογένειες αυτές, αλλά δεν πρέπει να θεωρηθούν και δοσμένες.

Να συζητήσουμε, έντονα αλλά συντροφικά, για τη θέση που πρέπει να έχει το ζήτημα της πάλης ενάντια στην Ευρωπαϊκή ένωση στην πάλη του λαϊκού κινήματος και τα προγράμματα της αριστεράς. Όχι όμως γενικά και αφηρημένα, όπως συζητούσαμε (ή δεν συζητούσαμε...) το 2000 όταν η Ελλάδα έμπαινε στην ευρωζώνη. Αλλά, σε στενή σύνδεση με την πραγματικότητα που λέει ότι η “μεταμνημονιακή” εποχή στην Ελλάδα, δεν είναι τίποτα άλλο παρά η **είσοδος στη ζώνη της αέναης αντεργατικής σφαγής και κοινωνικής αντεπανάστασης μέσω της λεγόμενης “ενισχυμένης επιτήρησης” ή “προληπτικής γραμμής ενίσχυσης” των μόνιμων θεσμών της ΕΕ, με ιερό λάβαρο το λεγόμενο Σύμφωνο Σταθερότητας**.

Πολιτική δεν σημαίνει παράθεση τούτου ή του άλλου ζητήματος ή αιτήματος. Στην πλειοψηφία τους τα κομματικά προγράμματα είναι πλήρη γλυκύτατων και δακρύβρεκτων αναφορών στα κοινωνικά προβλήματα, καθώς και σε εντελώς λεπτομερειακές τεχνικές “επίλυσής” τους. Όλοι μάλιστα διατείνονται και ιδιαίτερα τα αστικά κόμματα, πως οι λύσεις που προτείνουν είναι εντελώς συγκεκριμένες και “χειροπιαστές”.

Η πολιτική, ως συμπύκνωση της ταξικής κοινωνικής διαπάλης, καθορίζεται πάντα από την **ταξική οπτική** της και αυτή κρίνεται πάντα στις **ιεραρχήσεις**. Έχουμε αρκετή πείρα όλοι για να κατανοούμε ότι μια συζήτηση στην αντικαπιταλιστική αριστερά που αρχίζει και τελειώνει για το πώς δεν έγινε ή πως θα γίνει μια αναγκαία ή μια “εφικτή”, με τα όλα της ή “μίνι” συμπίεση, δεν μπορεί να χωρέσει το μάχιμο διάλογο πάνω στα φλέγοντα πολιτικά ζητήματα της περιόδου.

Η δράση 2-3 συντρόφων στο **Ηράκλειο** της Κρήτης γύρω από το ζήτημα της εργοδοτικής απειλής απόλυσης μιας εγκύου εργαζομένης, δημιούργησε ένα σημαντικό κοινωνικό και πολιτικό ζήτημα. Για να μη μιλήσουμε για τη **ρωγμή** στο καθρέφτη της αφασίας που προκάλεσε η **νεολαιίστικη ανάταση** φοιτητών και μαθητών. Είναι εκεί η αγωνία μας; Μήπως πρέπει να “σκοτωθούμε” περισσότερο μεταξύ μας για το πώς δρούμε στο **μέτωπο για την κυριακάτικη αργία** ή την παρέμβαση στη **βιομηχανία** και τον ιδιωτικό τομέα γενικά; Είναι άραγε κινηματισμός αυτό; Δεν θα είχε ενδιαφέρον μια πλατιά συζήτηση για τους αγώνες στο δημόσιο για την **αξιολόγηση** ή μήπως θα είχε μικρή επίδραση ένα **μέτωπο μαχόμενης διανόησης** που θα έκανε συγκροτημένη αντεπίθεση για την **αποδόμηση της αντιδραστικής θεωρίας και πολιτικής της “ανακούφισης μέσα στη φτώχεια”**, που αναπτύσσουν τα αστικά επιτελεία, με την συνδρομή και του σύγχρονου ρεφορμισμού;

Κανείς δεν έχει αντίρρηση για τα παραπάνω ή και σε άλλα αντίστοιχα, τουλάχιστον στην ΑΝΤΑΡΣΥΑ και γενικά στην αντικαπιταλιστική αριστερά. Και όμως, **ο προσανατολισμός και συζήτηση, είναι σε φανερή αναντιστοιχία** με την σπουδαιότητά τους. Το έλλειμμα είναι ακόμη πιο έκδηλο, ειδικά αν το ερώτημα αφορά τη συνένωση όλων αυτών σε ένα **γενικό πολιτικό στόχο της εργατικής και λαϊκής αντεπίθεσης**, μέσω ενός μαχόμενου μετώπου ανατροπής, για **να πάρει δρόμο η κυβέρνηση και να συντριβεί η αστική επίθεση**. Για να κερδίσει αυτοπεποίθηση ο “σκοτωμένος” κόσμος αυτής της εφιαλτικής πενταετίας αντί να περιμένει να ρίξει χαρτιά στην κάλπη, μέσα σε μια κοινωνική έρημο.

Αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα: γέφυρα για την εκτός καπιταλισμού μετάβαση

Ας αποδελτιώσουμε λίγο τους προβληματισμούς που αναπτύσσονται το τελευταίο διάστημα. Συγκροτείται μια **ετερόμορφη συλλογιστική κριτικής** αναφοράς απέναντι στο αντικαπιταλιστικό εγχείρημα της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, όχι κυρίως από μια σκοπιά απαίτησης για εμβάθυνση και μαχητική επανεκκίνηση, αλλά σε μια κατεύθυνση αναδίπλωσης.

Ορισμένα από τα βασικά στοιχεία αυτής της συλλογιστικής, είναι τούτα: *Η αντικαπιταλιστική αριστερά προβάλλει ένα αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα, χωρίς να*

προτάσσει το ζήτημα μιας κυβέρνησης που θα το υλοποιήσει. Οπότε μοιραία ο κόσμος πάει στο ΣΥΡΙΖΑ. Επίσης, διατυπώνει έτσι τους στόχους που **δεν αναδεικνύεται τελικά η δυνατότητα να εφαρμοστεί αυτό το πρόγραμμα εδώ και τώρα**, εντός του καπιταλισμού, δίνοντας αυτοπεποίθηση στον κόσμο και ανοίγοντας έτσι πιθανά το δρόμο και για μια αντικαπιταλιστική ανατροπή αργότερα. Αυτή είναι και η αιτία, πάντα σύμφωνα με αυτό το ρεύμα σκέψης, που η ΑΝΤΑΡΣΥΑ, υποστηρίζοντας δογματικά ένα “ακίνητο” και ανακόλουθο πολιτικά πρόγραμμα, αδυνατεί τελικά να συσπειρώσει και άλλα πολιτικά ρεύματα, παρά τη δεξιόστροφη πορεία του ΣΥΡΙΖΑ και τον αναχωρητισμό του ΚΚΕ.

Αν έτσι έχουν τα πράγματα η “θεραπεία” είναι περίπου προφανής:

Εκτός από το “αναγκαίο” πρόγραμμα, αναζητείται και ένα άλλο που είναι **“εφικτό”** και εδώ προτείνονται ειδικά χίλιοι-δυό τρόποι για **να προσπεραστεί το αγκάθι του στόχου της εξόδου από την ΕΕ**. Παράλληλα, δηλώνεται πως το πρόγραμμα αυτό μπορεί να εφαρμοστεί **εντός του καπιταλισμού**, φυσικά μέσα από σκληρούς αγώνες, ενώ μια **πραγματικά αριστερή κυβέρνηση** που θα δηλώνει ότι θα το εφαρμόσει, μπορεί να γίνει **αφετηρία επαναστατικών ανατροπών**. Με τον τρόπο αυτό, ο κόσμος ελκύεται ευκολότερα, ενώ παράλληλα **“πιέζεται” ο ΣΥΡΙΖΑ** να μετατοπιστεί αριστερά και αν δεν το κάνει θα το πληρώσει πολιτικά.

Είναι έτσι όμως τα πράγματα;

Ας πιάσουμε ένα και μόνο στόχο του αντικαπιταλιστικού προγράμματος, που πρέπει να είναι **πρώτος στην ιεράρχηση** σήμερα: “Να ζήσουν οι άνεργοι εδώ και τώρα, με άμεση χορήγηση αυξημένου επιδόματος σε όλους, αλλά και πρόγραμμα επενδύσεων και μαζικών προσλήψεων στους δημόσιους τομείς και τον παραγωγικό τομέα- Να δουλέψουν όλοι οι εργαζόμενοι με μισθούς τουλάχιστον του 2009 και με όλα τα δικαιώματα”.

Χωράει αυτός ο στόχος της καθολικής και αξιοπρεπούς δουλειάς στο σύγχρονο καπιταλισμό ή μήπως θαρρεί κάποιος ότι **η νεοφιλελεύθερη επιθετικότητα είναι επιλογή και όχι συστατική ανάγκη** στο σύγχρονο στάδιο κρίσης και αντιδραστικής αναδόμησης του κεφαλαιοκρατικού συστήματος;

Πλευρές και στόχοι του αντικαπιταλιστικού προγράμματος, μπορούν να αποτελέσουν **καταχτήσεις** (έστω μερικές, αβέβαιες και ασταθείς χρονικά) σκληρών αγώνων και να επιβληθούν και σήμερα, αλλά το **σύνολο του προγράμματος**, προϋποθέτει ανατροπή του καπιταλισμού. Εκτός και αν πιστεύει κανείς ότι σε μια εποχή ισχνών αγελάδων για το

ποσοστό κέδρους (όχι για τα κέρδη!), θα βρεθούν φιλεύσπλαχνοι καπιταλιστές να πληρώνουν από την τσέπη τους και μάλιστα όλους τους εργαζόμενους και ειδικά με αξιοπρεπείς μισθούς.

Δυστυχώς ή ευτυχώς δεν είμαστε στην εποχή 1945-1970, ούτε στον αργόσυρτο ή ετεροχρονισμένο απόηχό της. Τότε ο καπιταλισμός, αφενός μπορούσε, αφετέρου λόγω της κομμουνιστικής απειλής, υποχρεωνόταν **να δώσει**. Σήμερα, **ευκολότερα πέφτει μια κυβέρνηση, παρά δίνεται μια ουσιαστική αύξηση στο μισθό**.

Περισσότερο από ποτέ ακόμη και οι πιο στοιχειώδεις μεταρρυθμίσεις και βελτιώσεις, συνδέονται με την ανατροπή του καθεστώτος της ατομικής ιδιοκτησίας, του κέρδους και της ιδιοποίησης του κοινωνικού πλούτου με όλο και πιο άνισο τρόπο.

Τούτο δε σημαίνει ότι το εργατικό κίνημα και οι κομμουνιστές πρέπει να απομακρύνονται από τη δράση για αυτές τις άμεσες βελτιώσεις και να κηρύσσουν την επανάσταση κατά τις απογευματινές ώρες ή δια του πληκτρολογίου, αλλά ότι, αντίθετα, θα πρέπει κοπιαστικά **να υφάνουν τους δεσμούς που συνδέουν όλο και πιο άρρηκτα τον αγώνα για κατακτήσεις με την αντικαπιταλιστική ανατροπή**.

Το αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα και οι στόχοι του, πρέπει να παίξουν το ρόλο αυτών ακριβώς των **νημάτων** της ύφανσης. Να αποτελέσουν τη **γέφυρα μετάβασης** από το σημερινό επίπεδο συνείδησης στην κατανόηση της ανάγκης ότι ουσιαστική και σταθερή ικανοποίηση των ζωτικών εργατικών και κοινωνικών αναγκών μπορεί να υπάρξει μόνο μέσα από τον επαναστατικό αγώνα **ενάντια και τελικά έξω από τον καπιταλισμό**.

Αυτό είναι το καθήκον μας σαν αντικαπιταλιστική αριστερά! Όχι, να πείσουμε ότι το αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα (ακόμη και το λεγόμενο μίνιμουμ) μπορεί να εφαρμοστεί **εντός** του καπιταλισμού, αλλά αντίθετα, **έξω** από αυτόν. Δεν αποτελεί υποκειμενική επιλογή, αλλά είναι σε αντιστοιχία με την εκτίμηση για τα σύγχρονα χαρακτηριστικά του καπιταλισμού και τα όρια του.

Η αγωνία των συντρόφων που έχουν άλλη προσέγγιση από την παραπάνω, είναι ασφαλώς κοινή. Η κριτική τοποθέτηση τροφοδοτείται από την αδυναμία να υπηρετηθεί πρακτικά και με μαζικούς όρους η παραπάνω κατεύθυνση. “Δικαιώνεται” από την ανάγκη οριοθέτησης από την αδιέξοδη λογική του ΚΚΕ το οποίο αντί να επιχειρεί να μετασχηματίσει αγωνιστικά τις “δημιουργικές αυταπάτες” του κόσμου, απλά τις καταστέλλει (“μην είσαι αφελής, δεν μπορείς να κερδίσεις τίποτα σήμερα”). Όμως, μια ηττοπαθής και τελικά αδρανής

τοποθέτηση, δεν απαντιέται με μια τοποθέτηση που είτε δεν στηρίζεται σε αντικειμενικά δεδομένα, είτε προβάλλεται ψεύτικα με γνώση των σημερινών ορίων. **Η επαναστατική τακτική χρειάζεται βελτίωση, αλλά σίγουρα αυτό δεν μπορεί να περιλαμβάνει ούτε ισχυρισμούς χωρίς υλική υπόσταση, ούτε, πολύ περισσότερο, (έστω κατά συνθήκη) ψεύδη**

Πρέπει σήμερα η αντικαπιταλιστική αριστερά να δουλέψει με καινοτόμο και ουσιαστικό τρόπο πάνω στο αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα, ξεφεύγοντας από την απλούστευση που το αντιμετωπίζει ως **άθροισμα σημείων** ή απλών αιτημάτων.

Η ανάγκη της διπλής αναβάθμισης

Ασφαλώς θα βοηθήσει η **εξειδίκευσή** του. Το μεγάλο ζητούμενο ωστόσο είναι μια **διπλή ανάπτυξη και εμβάθυνση**. Τόσο προς τα **“κάτω”**, δηλαδή με οργανική σύνδεση των αντικαπιταλιστικών διεκδικήσεων με απλό και κατανοητό τρόπο με τις ζωτικές ανάγκες για δουλειά, δημοκρατία και πολιτισμό στην εποχή της δολοφονίας τους, όσο και προς τα **“πάνω”**, δηλαδή με τη σύνδεση του προγράμματος με το ζήτημα της εργατικής και λαϊκής οργάνωσης επιβολής του και την αντικαπιταλιστική επαναστατική στρατηγική που θα απαντά στο **ζήτημα της εξουσίας**.

Δεν μπορεί να αποσπαστεί το αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα (όπως κανένα πρόγραμμα), από τους ταξικούς φορείς και τα **μέσα υλοποίησής** του. Πρέπει να ξεφύγουμε από τη λογική του **“λαγού που βγαίνει από το καπέλο”**, την αυταπάτη ότι όλα είναι κυρίως ζήτημα ενός **συνθήματος**, μιας ιδέας. Η συλλογιστική αυτή μετατρέπει την αντικαπιταλιστική αριστερά σε ένα θορυβώδες αλλά χωρίς ταξικό βάθος, πολιτικίστικο, παρεμβατικό ρεύμα, κυρίως στις παρυφές της υπάρχουσας αριστεράς και τις **“διαρροές”** της, παρά σε μια μαχόμενη δύναμη του εργατικού κινήματος και ειδικά των ανατρεπτικών τάσεων του.

Αν ήταν έτσι, θα αρκούσε, ένα απλό σύνθημα **“ελάτε μαζί μας για να έχετε όλοι δουλειά και με υψηλές αποδοχές”**. Τι πιο απλό; Ο λόγος που στην πράξη, παρά την μέγιστη πλατύτητά του, ένα τέτοιο σύνθημα δεν λειτουργεί από μόνο του, είναι γιατί κάθε εργάτης γνωρίζει ότι μια τέτοια προοπτική προϋποθέτει να έρθουν τα πάνω κάτω στην κοινωνία. Ζυγιάζει την στράτευσή του σε αυτό τον αγώνα, με την αίσθηση δύναμης ή αδυναμίας που αποπνέει αυτή η **“πρόταση”**, με τα μέσα και τα εργαλεία που διαθέτει. Και εδώ είναι που χρειάζεται σκληρή δουλειά. Διαφορετικά, ας θυμηθούμε το γνωστό αμερικάνικο ανέκδοτο: **“Αν είχαμε αυγά θα κάναμε αυγά με μπέικον, αλλά δεν έχουμε και μπέικον”**.

Η ανάπτυξη του αντικαπιταλιστικού προγράμματος, προϋποθέτει συνεκτική τεκμηρίωση, σε σαφή **αντίστιξη** με την καπιταλιστική λογική. Ας μην το ξεχνάμε: Και η πρόταση του συστήματος “ας δουλέψουν όλοι με λίγα λεφτά, για να σωθεί η επιχείρηση, μπας και προσλάβει έτσι και κάποιο άνεργο ή νέο”, είναι και αυτή μια προγραμματική πρόταση, που απευθύνεται στον ίδιο κόσμο. Δεν υπάρχουν παράλληλοι δρόμοι στις δύο διαφορετικές από ταξική άποψη προσεγγίσεις, αλλά μια θανατηφόρα σύνδεση μεταξύ τους και αντιθετική διαπάλη, όπου η επικράτηση της μιας προϋποθέτει την ήττα και τη συντριβή της άλλης. Συνεπώς, **όσο ανάγκη υπάρχει να εξελίσσεται το πρόγραμμα, άλλο τόσο θα προκύπτει η αναγκαιότητα αντικαπιταλιστικού χρωματισμού του.**

Όργανα επιβολής του προγράμματος, μεταρρυθμισμός και επανάσταση

Πρέπει να αναγνωρίσουμε μια ουσιαστική πτυχή της υλικής αδυναμίας της “πολιτικής πρότασης” της αντικαπιταλιστικής αριστεράς: Αν ο αντικαπιταλιστικός άλλος δρόμος προϋποθέτει σκληρή ταξική σύγκρουση και δεν εξασφαλίζεται με απλές κοινοβουλευτικές διαδικασίες, **ποια είναι τα μέσα, τα εργαλεία, τα όργανα επιβολής αυτού του δρόμου και σε ποια πεδία συγκροτούνται;**

Οι αρνητικοί συσχετισμοί στο εργατικό κίνημα όπου τον βηματισμό τον δίνει ακόμη μια εξωνημένη ηγεσία, πιστή στην αστική πολιτική, η έλλειψη πρακτικών σημαντικών βημάτων σε άλλη κατεύθυνση, τα χρόνια θεωρητικά κενά, η αρνητική κληρονομιά και ηγεμονία της διαχειριστικής αριστεράς, μαζί και η θεωρητική ατολμία, συγκροτούν ένα **περιβάλλον πίεσης πάνω στην αντικαπιταλιστική αριστερά.**

Η αγωνία για απαντήσεις οδηγεί σε απλουστεύσεις και σε βήματα όχι προς τα μπρος αλλά προς τα πίσω.

Ας δούμε λίγο ένα συλλογισμό: “Αφού το αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα μπορεί και πρέπει, – ως μεταβατικό άλλωστε πρόγραμμα-, να αποδειχτεί εφικτό σήμερα, οριακά εντός καπιταλισμού, **αρχίζουμε από τώρα να το υλοποιούμε** με συγκρότηση θεσμών και οργάνων επιβολής του. Η διαδικασία αυτή, διαμορφώνει και το ανάλογο μάχιμο κλίμα, έτσι ώστε αν προκύψει από το συνδυασμό αγώνων και εκλογών μια **αριστερή κυβέρνηση**, να αποτελέσει αυτή στη συνέχεια, μια **αφετηρία** γενικότερης ανατροπής”.

Είναι μια προγραμματική τοποθέτηση, που ρητά ή υπόρρητα προβάλλεται όλο και πιο συχνά, που συμβάλει στο διάλογο, αλλά σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αποτελέσει στοιχείο πολιτικής συμφωνίας στην επαναστατική αριστερά, καθώς κατά βάση παραπέμπει στην

παράδοση του κλασσικού και χρεωκοπημένου **μεταρρυθμισμού**.

Η **εξουσία** όπως και η **οικονομία** δεν αποτελούν **μεμονωμένες νησίδες** στον καπιταλισμό, που όλες μαζί συνθέτουν ένα αρθρωτό και σχεδόν ασπόνδυλο σώμα. Αντίθετα, έχουν **συνοχή** και είναι καθοριστικός ο χαρακτήρας της αστικής καπιταλιστικής κυριαρχίας, που δίνει τον τόνο στο σύνολο των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων.

Πρέπει να σκεφτούμε ξανά και ξανά για νέα όργανα, συνδικάτα, επιτροπές αγώνα, οργανώσεις ανέργων, συνδέσμους μαχόμενης νεολαίας, που να αποτελούν **φύτρα ανάπτυξης και κλιμάκωσης διεκδικήσεων και αγώνων**.

Αυτή η βεντάλια, που κάθε εποχή αναδεικνύει με πρωτότυπο τρόπο, θα δώσει και το υλικό για τη συγκρότηση εκείνων των οργάνων που θα υπερβαίνουν το διεκδικητισμό ανά χώρο και στόχο και θα τείνουν να μετασχηματίζονται σε **όργανα ανατροπής** σε στιγμές γενικού ξεσηκωμού ή σε εξεγερσιακές φάσεις.

Σε αυτό το πεδίο, θα προκύπτουν και οι κατάλληλες μορφές που θα είναι στηρίγματα και **κινητήρες δυαδικής εξουσίας σε επαναστατική κατάσταση** και στα ίδια τα επαναστατικά γεγονότα. Μα θα αποτελούν και την εγγύηση πραγματικής εργατικής και λαϊκής δημοκρατίας και εξουσίας, μετά από ενδεχόμενη νικηφόρα εξέλιξη μιας επαναστατικής διαδικασίας.

Όμως, όλες αυτές οι μορφές, ούτε ταυτίζονται, ούτε μεταπίπτουν ομαλά και γραμμικά η μία στην άλλη. Μετασχηματίζονται και ανασυντίθενται μέσα στο γενικό εργατικό επαναστατικό αγώνα, με μια ταχύτητα και ποιότητα που επιταχύνεται στη φάση της επαναστατικής τομής, με κόμβο την ανατροπή και συντριβή του αστικού κράτους, που αποτελεί καθοριστική στιγμή (αλλά όχι πλήρη νίκη) της επανάστασης.

Μια **λογική αένας δυαδικής εξουσίας ή/και οικονομίας**, φαντάζει ριζοσπαστική, αλλά στην πράξη υποβαθμίζει πλήρως το ζήτημα της εξουσίας, θεωρώντας το ως μια συνεχή διαδοχή επεισοδίων και αγώνων, χωρίς το στοιχείο της τομής και τις προϋποθέσεις που αυτή έχει.

Αριστερή κυβέρνηση: υποχρεωτική αφετηρία ή προϊόν της επαναστατικής πολιτικής;

Μέσα σε αυτόν τον κύκλο πρέπει να τοποθετηθεί και ο προβληματισμός για την **κυβέρνηση**.

Είναι χρήσιμο να κάνουμε μια διάκριση, ανάμεσα σε μια **γενική θεωρητική συζήτηση** περί μετάβασης και στην **ειδική πολιτική εκτίμηση για τις προτάσεις “αριστερής κυβέρνησης”** που τίθενται μπροστά μας σήμερα, παρά το γεγονός ότι η διάκριση αυτή είναι εκ των πραγμάτων **σχετική**.

Μια κυβέρνηση δεν γίνεται “αριστερή” επειδή το διακηρύσσει. Κρίνεται με βάση το ταξικό περιεχόμενο της πολιτικής της, με συγκεκριμένους κάθε φορά όρους. Με το κριτήριο αυτό, όλες οι δυνάμεις της αντικαπιταλιστικής αριστεράς που συσπειρώνονται στην ΑΝΤΑΡΣΥΑ, αλλά και άλλες έξω από αυτή, θεωρούν την πολιτική του **ΣΥΡΙΖΑ** ως **μη αριστερή, αλλά διαχειριστική πολιτική** εντός των ορίων του συστήματος της κεφαλαιοκρατικής κυριαρχίας, της ΕΕ, του ΝΑΤΟ, αλλά και αυτού του δημοσιονομικού αρνητικού κεκτημένου των μνημονίων εξόντωσης της εργατικής τάξης. Με αυτή την έννοια **δεν τίθεται ζήτημα συμμετοχής, στήριξης ή ανοχής** μιας πιθανής συμμαχικής κυβέρνησης με ΑΝΕΛ, ΔΗΜΑΡ ή ΠΑΣΟΚ.

Το ερώτημα της στάσης απέναντι σε θετικά μέτρα είναι ψευδο-ερώτημα: Ακόμη και το πιο ταπεινό μέτρο ανακούφισης ή βελτίωσης, το αντιλαμβανόμαστε ως κατάκτηση των αγώνων, ως δικαίωμα και όχι ως χάρισμα. Και αυτό αφορά ακόμη και τις δεξιές ή και φασιστικές κυβερνήσεις. Η συνολική πολιτική στάση όμως είναι άλλο πράγμα, δεν είναι **μπακάλικο ζύγι θετικών και αρνητικών**, αλλά καθορίζεται από την **συνολική κατεύθυνση** της πολιτικής μιας κυβέρνησης. Η στάση μας εδώ πρέπει να είναι σαφής και διαυγής. Ενδεχομενικές λογικές του τύπου “αν θα αποδειχτεί πραγματική αριστερή κυβέρνηση, αντιμετωπίζουμε ερώτημα στήριξης ή ανοχής, αλλιώς, αναγκαστικά, θα τηρήσουμε στάση εργατικής αντιπολίτευσης”, αποτελούν στάση αιχμαλωσίας στην πολιτική στρατηγική ΣΥΡΙΖΑ.

Η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ σε μια προσπάθεια να αποκρούσει την αριστερή κριτική της ΑΝΤΑΡΣΥΑ στην όλο και πιο συστημική εξέλιξη της πολιτικής της, αναπτύσσει κατηγορίες για **σεχταρισμό**, αριστερισμό και θεωρητική ακινησία γύρω από τη θέση “καμία συμμετοχή σε κυβέρνηση εντός του καπιταλισμού, αλλά μόνο σε επαναστατική κυβέρνηση”. Το **ΝΑΡ για την Κομμουνιστική Απελευθέρωση**, έχει την ξεχωριστή τιμητική του σε αυτό το καταιγιστικό κατηγορητήριο.

Ακόμη και αν σε μια χώρα γίνει μια “καθαρή” **εργατική επανάσταση**, με απόλυτη επιτυχία στην πολιτική πτυχή της ανατροπής της αστικής εξουσίας, η επαναστατική κυβέρνηση που θα προκύψει, δε θα είναι μια κυβέρνηση εκτός καπιταλισμού. Αφενός, διότι η ανατροπή του καπιταλισμού απαιτεί ριζικούς κοινωνικούς και οικονομικούς μετασχηματισμούς και

αφετέρου, ακόμη και αν αυτοί πραγματοποιηθούν ταχύτατα, επειδή ο καπιταλισμός είναι ένα διεθνές σύστημα, θα είναι παρών μέσω του εμπορίου, των διεθνών σχέσεων και με άλλους τρόπους. Θα υπάρχει επομένως μια **μεταβατική περίοδος**, παρά το καθοριστικό και νικηφόρο άλμα της επανάστασης, που η διάρκειά του θα κριθεί στην ταξική πάλη μέσα στη χώρα, αλλά και διεθνώς.

Το ερώτημα επομένως δεν βρίσκεται στο αν συμμετέχουν οι κομμουνιστές σε “ακάθαρτες” κυβερνήσεις, που δε τα έχουν όλα έτοιμα “στο πιάτο”, αλλά **ποια είναι η θέση που πρέπει να έχει το ζήτημα της κυβέρνησης στο πλαίσιο της συνολικής επαναστατικής τακτικής και στρατηγικής.**

Αυτή η συζήτηση πρέπει να αντλήσει σύγχρονο υλικό, να είναι μαχόμενη και αυτοκριτική. Ενώ γράφονται τόσα και τόσα περί τούτης ή της άλλης “αριστερής κυβέρνησης” και της δυνατότητας αυτή να προκύψει από **εκλογές**, λίγη συζήτηση γίνεται γύρω από τον εξεγερσιακό εργατικό κύκλο ειδικά της περιόδου 2010-2012.

Μια στάση απονομιμοποίησης του κοινοβουλίου εκείνες τις καυτές μέρες από τα κόμματα της αριστεράς, σε συνδυασμό με μια πρωτοβουλία μιας νέας **“βουλής των κάτω”** και τη συγκρότηση μιας **ντε φάκτο λαϊκής κυβέρνησης** στον αντίποδα των μνημονιακών υπηρετών, ως μιας **προσωρινής κυβέρνησης της ανατροπής**, θα μπορούσε να έχει γράψει άλλες σελίδες. Όχι απαραίτητα χωρίς συνδυασμό με τυπικές εκλογικές διαδικασίες, στην περίπτωση που θα είχε τολμήσει να θέσει αμέσως υπό την αγωνιστική λαϊκή κυριαρχία τα ΜΜΕ, πετυχαίνοντας τελικά και μια τυπική έξωση των αστικών κομμάτων από την κυβέρνηση. Αναμφίβολα, θα επρόκειτο για μια **ασταθή μεσοβέζικη κυβέρνηση** που σε ελάχιστο χρόνο είτε θα συντριβόταν από την αστική εξουσία (ας θυμηθούμε τις σκέψεις χρήσης του στρατού), είτε θα μετεξελισσόταν σε επαναστατική κυβέρνηση.

Αυτός ο συλλογισμός έχει πολλά **εάν** και **εφόσον** και εύλογες **αντιρρήσεις**. Γιατί δεν έγιναν όλα αυτά; Επειδή δεν τα σκέφτηκε κανείς; Αν η κοινοβουλευτική αριστερά ήταν συστημική και ξέπνοη, έκανε κάτι μήπως η ΑΝΤΑΡΣΥΑ ή άλλες δυνάμεις και τι θα μπορούσαν να κάνουν από μόνες τους; Δεν βάρυνε καθοριστικά μια πραγματικότητα ανυπαρξίας μιας ισχυρής τουλάχιστον τάσης στο εργατικό κίνημα που θα αμφισβητούσε την ηγεμονία της φιλο-αστικής ηγεσίας του; Θα μπορούσαν όλα αυτά να γίνουν χωρίς να υπάρχει ένα στοιχειώδες κοινωνικό και πολιτικό μέτωπο ανατροπής που συνειδητά να θέτει ένα τέτοιο στόχο;

Όλες αυτές οι εύλογες σκέψεις, αναδεικνύουν πως οι δυνατότητες μιας άλλης εξέλιξης ήταν υπαρκτές, αλλά ταυτόχρονα αδύναμες και στοιχειακές. Θα μπορούσαν όμως να αποκτήσουν

ταχύτατα δυναμική. Οι αντιρρήσεις δεν μπορούν να αναιρέσουν την ύπαρξη γόνιμου εδάφους εκείνη την περίοδο, που με δημιουργικό τρόπο ζεσταίνει τη συζήτηση για το **“ΠΩΣ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ;”** Και ακόμη περισσότερο: **“ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ;”** Και ποια ελλείμματα πρέπει να καλύψουμε από εδώ και πέρα, μπροστά σε μια μακρά περίοδο κοινωνικής και πολιτικής αστάθειας;

Στον πυρήνα αυτού του προβληματισμού βρίσκεται η δυνατότητα να απαντιέται το ζήτημα της ανατρεπτικής πολιτικής λύσης, **μιας ανταγωνιστικής διακυβέρνησης** που επιβάλει ένα μαχόμενο κοινωνικό κίνημα, **στο πλαίσιο ενός εξεγερτικού κύκλου που κυριαρχεί ο εξωκοινοβουλευτικός αγώνας**, σε μια κορυφαία φάση ποιοτικής κλιμάκωσής του.

Αυτή η προσέγγιση είναι εντελώς διαφορετική από αυτή που θέτει το ζήτημα της κυβέρνησης όχι ως ένα καλοδεχούμενο ενδεχόμενο, παράπλευρο δημιούργημα μιας γενικής εξεγερτικής και επαναστατικής διαδικασίας και στόχευσης, αλλά ως **αφετηρία** για αυτήν.

Αν η αριστερή κυβέρνηση τίθεται ως αφετηρία και μάλιστα ως **σύνθημα παντός καιρού**, αυτό έχει και τις συνέπειές του, που τελικά επιτάσσουν μια συνολικά **άλλη πολιτική τακτική**.

Πρώτα πρώτα, αν ο στόχος είναι η κυβέρνηση, απαιτείται επειγόντως ένα πολιτικό μέτωπο που θα συγκροτείται γύρω από αυτό το στόχο. Στην αρχή απαιτείται ένα “αριστερό μέτωπο”, αλλά μοιραία, προοδευτικά και για να είναι ή να φαίνεται ρεαλιστικός ο στόχος πρέπει να εξασφαλιστούν και άλλοι σύμμαχοι παντός τύπου, ακόμη και από τις αστικές δυνάμεις. Εδώ είναι που πλέον τα θεωρητικά λάθη, συναντούνται με τη συγκεκριμένη λαθεμένη πολιτική εκτίμηση. Η Κομμουνιστική Οργάνωση Ανασύνταξη, ξεκίνησε από μια θεωρητική προσέγγιση, συγκεκριμένης ανάγνωσης, για “εργατική κυβέρνηση”, στη συνέχεια προσγειώθηκε στην πολιτική δυνατότητα για “αριστερή κυβέρνηση με αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα” και εν τέλει κατέληξε πως αυτή η προοπτική σήμερα υπηρετείται ρεαλιστικά από το ΣΥΡΙΖΑ, άρα αυτός θα πρέπει να στηριχθεί. Συνεπώς κατάληξη, μιας λαθεμένης αφετηρίας.

Επίσης, αν αφετηρία είναι η κοινοβουλευτική πλειοψηφία για μια τέτοια κυβέρνηση, θα πρέπει τελικά μοιραία- και μιας και έχει επιλεγεί να δοθεί η μάχη στο πεδίο ηγεμονίας του αντιπάλου-, να **προσαρμοστεί και το όποιο αριστερό πρόγραμμα. Ακόμη και άνθρωποι της αριστεράς του ΣΥΡΙΖΑ λένε σήμερα “πρέπει να πάμε πίσω το ζήτημα της εξόδου από την ευρωζώνη, διότι είναι αυτοκτονία να το θέσουμε τώρα”. Αλλά ίσως δεν υπάρχει πιο χαρακτηριστική απόδειξη αυτής της πλευράς, από την “ανάγκη” να αφαιρέσει ο ΣΥΡΙΖΑ από**

την ανακοίνωσή του για το γιορτασμό της εξέγερσης του Πολυτεχνείου το χαρακτηρισμό “αμερικανοκίνητη” χούντα. Πώς αλήθεια θα πείσει διαφορετικά ότι θα είναι μια “υπεύθυνη δύναμη” και όχι ένας ταραξίας που διαλύει τις συμμαχίες της χώρας; Στο πεδίο των αγώνων και ειδικά μέσα στην επαναστατική πάλη, είναι που αλλάζουν ριζοσπαστικά οι συνειδήσεις και πλησιάζουν προς τις αριστερές και κομμουνιστικές ιδέες. Αντίθετα, στο πεδίο του κοινοβουλευτισμού και της κοινωνικής νηνεμίας, είναι κυρίως η αριστερά που τείνει να προσαρμόζεται στο λεγόμενο “μέσο όρο” ή τη “μέση συνείδηση”, που έχουν τη σφραγίδα της αστικής ηγεμονίας.

Μία άλλη, εξαιρετικά αδύναμη κριτική στην ΑΝΤΑΡΣΥΑ, είναι ότι “*αρνούμενη την αριστερή κυβέρνηση, απαξιώνει το ίδιο της το αντικαπιταλιστικό πολιτικό πρόγραμμα, μιας και κανείς δεν μπορεί να πάρει στα σοβαρά ότι αυτό **θα εφαρμοστεί από το μαζικό κίνημα***”.

Αναφέρθηκε και προηγούμενα: Κατακτήσεις με τον ανατρεπτικό μαχητικό αγώνα του μαζικού κινήματος, μπορεί να υπάρξουν και υπήρξαν ακόμη και στα πιο μαύρα σκοτάδια της ιστορίας της Ελλάδας και όλου του κόσμου. Αυτό είναι ακριβή πολιτική παρακαταθήκη, που δεν μπορεί κανείς να την προσπερνάει εύκολα και που αξίζει όσο μια ντουζίνα κυβερνήσεις που διέσυραν την έννοια της αριστεράς. Όμως, από την άλλη, ποτέ δεν διατυπώθηκε και από κανένα ότι το αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα θα επιβληθεί “από το μαζικό κίνημα” γενικά και μάλιστα με το αστικό κράτος και τις κυβερνήσεις του στη θέση τους.

Ποιος λοιπόν τότε θα είναι το υποκείμενο της εφαρμογής σε παγκοινωνικό επίπεδο; Το πρόγραμμα θα εφαρμοστεί **από το μέτωπο των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων που θα έχουν πετύχει την ανατροπή** με γενικό ξεσηκωμό και εξέγερση. Αν έχει ευοδωθεί θετικά η ανατροπή αυτή, αυτός που θα κυβερνήσει θα είναι το μετασχηματισμένο πολιτικό μέτωπο της ανατροπής. Αν έχει ηττηθεί η ανατρεπτική γραμμή στο καθοριστικό πεδίο, δεν αναμένουμε καμιά εφαρμογή και από καμιά κυβέρνηση. Ενδεχόμενα ωστόσο, η **απειλή ανατροπής**, θα αφήσει πίσω της κατακτήσεις.

Συνεπώς, με αυτή την έννοια, **πάλη για να κυβερνήσουν οι εργαζόμενοι και το αντικαπιταλιστικό τους μέτωπο, σημαίνει πάλη για την συγκρότηση ενός μετώπου ανατροπής** σήμερα. Ουσιώδη συστατικά του πρέπει να είναι ένα **νέο μαχόμενο εργατικό κίνημα**, μια **ισχυρή αντικαπιταλιστική αριστερά** με τις ευρύτερες δυνατές συμμαχίες, αλλά και μια νέα απάντηση στην ανάγκη για ένα σύγχρονο **μαζικό εργατικό κομμουνιστικό κόμμα και πρόγραμμα**.

Πιθανότητα και δυνατότητα- Η ιστορική εμπειρία

Μήπως όμως αυτή η τόση στενή διασύνδεση της δυνατότητας για μια κυβέρνηση αριστερής δυναμικής με μια ανατρεπτική και επαναστατική διαδικασία, δεν υποτιμά υπερβολικά την **πιθανότητα εκλογικής ανάδειξης** της, τουλάχιστον σε χώρες με δημοκρατικούς πολιτικούς θεσμούς; “Δηλαδή αν μια κάλπη σας έδινε 40%, εσείς θα λέγατε όχι;”, είναι η απλή ερώτηση.

Πρόκειται για **αφαίρεση**. Αν συνέβαινε κάτι τέτοιο, θα ήταν αποτέλεσμα και θα αντιστοιχούσε σε κάτι παραπάνω από μια γενικευμένη κοινωνική και πολιτική κινητοποίηση. Συνεπώς, ως πραγματική πιθανότητα, εγγράφεται στην ίδια προοπτική.

Η **Βενεζουέλα**, μια χώρα με διαφορετική κοινωνική δομή από αυτές των ανεπτυγμένων καπιταλιστικών χωρών, με παράδοση δημοκρατικών στοιχείων στο στρατό, με προϋστορία αντιιμπεριαλιστικών αγώνων και αντάρτικου, αλλά και μαζικών μαχητικών κινητοποιήσεων, εντάσσεται σε μια άλλη κατηγορία, χωρίς ωστόσο το ΚΚ να συμμετέχει στην αριστερή κυβέρνηση, παρά τη στήριξή του στην Μπολιβοριανή διαδικασία. Η Βολιβία μια ακόμη πιο διαφορετική και αντιφατική περίπτωση. Έχουν να μας πουν πολλά αυτές οι εμπειρίες. Όπως και η Χιλή παλιότερα. Η στάση των κομμουνιστών σε αυτές τις περιπτώσεις, δεν ήταν και δε θα μπορούσε να είναι η ίδια. Και αυτή έχει να μας διδάξει αρκετά.

Στη ζωή και την πολιτική πάλη μπορεί να συμβεί το οτιδήποτε **απρόβλεπτο** και ανέκδοτο ιστορικά και οι κομμουνιστές είναι οι τελευταίοι που δεν τους αρέσουν οι εκπλήξεις. **Δεν μπορούν να συμβούν όμως όλα με την ίδια πιθανότητα**. Έχει μεγάλη σημασία αυτό.

Μπορεί να έχει “παιδευτική αξία” όπως σημείωνε ο Τρότσκι το σύνθημα της “εργατικής κυβέρνησης”, παρά την “πολύ μικρή πιθανότητά” της με τα δοσμένα κόμματα στα οποία απευθυνόταν τότε η πρόταση, όπως συνέχιζε ο ίδιος, αλλά έχει ακόμη μεγαλύτερη αξία η υπογράμμιση του Λένιν ότι οι επαναστάτες, ακριβώς επειδή έχουν στο κέντρο της προσοχής τους την επαναστατική πάλη, αυξάνουν “τόσο τη δυνατότητα, όσο και την πιθανότητα των μεταρρυθμίσεων”, πολύ περισσότερο από όλους τους “φαφλατάδες των μεταρρυθμίσεων”.

Το ίδιο ισχύει και για το ζήτημα της αριστερής κυβέρνησης, αλλά και το λεγόμενο “ειρηνικό δρόμο” προς το σοσιαλισμό. Η απειροελάχιστη πιθανότητα στη Χιλή για σοσιαλιστική μετάβαση ειρηνικά μέσω μιας αριστερής κυβέρνησης με δεδηλωμένες σοσιαλιστικές προθέσεις και πρόγραμμα, κρίθηκε αρνητικά και με τραγικό τρόπο. Η αντίληψη ότι υπήρχε η πιθανότητα να αποφευχθεί η καθοριστική σύγκρουση με την αστική τάξη και τον αγγλικό ιμπεριαλισμό, στην περίπτωση της μοναδικής ελληνικής επαναστατικής εμπειρίας του ΕΑΜ, οδήγησε στη σφαγή του λαϊκού κινήματος, παρά την πλειοψηφική επιρροή της αριστεράς

μέσα στο λαό που είχε χτιστεί στη λαϊκή επαναστατική δράση.

Υπόστρωμα των παλαιών και σύγχρονων μεταρρυθμιστικών αντιλήψεων, είναι η αποδοχή στην πράξη μιας αντίληψης **γραμμικής αντικειμενίστικης εξέλιξης** της ταξικής πάλης και της διαμόρφωσης της συνείδησης που αντίκειται στη διαλεκτική προσέγγιση αλλά και στην ιστορική εμπειρία.

Είναι συχνή η ανάλυση σε πολλές προσεγγίσεις: όσο και αν ο ΣΥΡΙΖΑ κινείται συστημικά, από τη στιγμή που λέει ότι θα καταργήσει το μνημόνιο, δημιουργεί προσδοκίες και επομένως είναι παράγοντας πολιτικής αποσταθεροποίησης και επικίνδυνος αν βρεθεί στην κυβέρνηση για την αστική τάξη, παρά το γεγονός ότι είναι απαράδεκτος ως αντιπολίτευση (ναι γράφτηκε και αυτό! τελικά ο ΣΥΡΙΖΑ γεννήθηκε με το χάρισμα αποκλειστικά να κυβερνήσει!).

Η προσδοκία της εξελικτικής αντίληψης είναι προφανής: Και όταν έρθει έτσι σαν ώριμο σχεδόν φρούτο η πολιτική αστάθεια, θα έρθει και η σειρά της επαναστατικής αριστεράς, αρκεί αυτή να μην έχει τσιγκουνευτεί τα χαϊδολογήματα και την “κριτική υποστήριξη”, ώστε να έχει “επαφή” με τον κόσμο του ΣΥΡΙΖΑ.

Σε άλλη παραλλαγή, διατυπώνεται η άποψη, ότι σήμερα, μοιραία ίσως, είναι η εποχή των αυταπατών, αλλά αύριο θα έρθει η σειρά της συνείδησης της επαναστατικής αναγκαιότητας, αφού πρώτα, υποχρεωτικά και υπομονετικά, διαβούμε το ποτάμι των αυταπατών. Λες και θα βγει κανείς άβρεχτος και ίδιος από αυτό...

Οι αντιλήψεις αυτές αργά ή γρήγορα βρίσκουν το λογικό τέρμα τους που είναι η **υπόκλιση στο κάθε φορά ανερχόμενο ρεφορμιστικό ρεύμα**, είτε ως ρητή **γραμμή στήριξης**, είτε ως **αντικειμενική διαπίστωση** (“όπως φαίνεται ο κόσμος πάει κατά ΣΥΡΙΖΑ”) που λειτουργεί ως άλλοθι και οδηγεί σε απουσία από την πολιτική προσπάθεια της αντικαπιταλιστικής αριστεράς.

Κανείς δε μπορεί να ισχυριστεί ότι το ερώτημα της **αντικαπιταλιστικής ανατροπής** είναι εύκολο. Θα άξιζε όμως να αναζητηθούν και να δυναμώσουν οι απαντήσεις, με μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στην ταξική πάλη, στα μαχόμενα τμήματα της εργατικής τάξης και της νεολαίας. Με τη δοκιμασία νέων ιδεών και πρακτικών, καθώς και με αξιοποίηση της θετικής και αρνητικής πείρας του αριστερού και κομμουνιστικού κινήματος.